

מבעד למסוה (שעורים בהסתפלות)

האמינו לי, תלמידי החביבים, כי במשך כל השבוע הזה לא נתתי שנה לעיני ותנומה לעפד עפי ועשיתי לילות כימים כמש לא הלילה בבתי מדרשות ולא בבתי כנסיות אלא ב"סינימה", להבדיל, ובבתי תיאטראות והמנאליצלון. שערנו בנפשכם: יום ראשון: שתי אופיריטות פארסיים בלע"ז בתיאטרון "ציון" עד האשמורת האחרונה, בשעה שהאשה מספרת עם בעלה ללכת הביתה... יום שני: קונצרט נגינת בבית העם, שנדחה מחנוכה, וגם שירה וזמרה, כנאימך הכריות: "אימתי ישיר היהודי?" — בישהוא רעב.

יום שלישי: קונצרט קולירטורי של האב המדוש ברוני... וממקור רשמי נודע לי כי יהיה גם קונצרט הציירי שמי של החברה הכלתירשמית לנגינה בעירנו-ואחרון אחרון חביב-נשא נגינה ת הנחמדה הג' פוב'ררר' לות רבות, ובהצגת שוט כמוש, יום רביעי: הלכתי, כמובן, לראי'נע "ביו-לאומי" לראות את נפוליון הראשון בעד הפונט המצרי שלי האחרון... יום חמישי: "אירמזל" לא לשדכנים שוונגו שתי בתולות, לאדעליכם, גם לא למשהקים אף לא לקהל, אלא לקופה... יצאנו מיטם בלי כסף ובלי צדדים מצהוקי

ואי"ה בשבוע הבא נזכה גם לנשיף מסכות בלי-שומרים הוא ליליפורים, כלומר בראש השנה של ה.ס. אגב, החילים הבריטיים שלנו החלו לקיים מצות "לביסומא" ביפה שבוע אחד קודם עוד מיום הולדת הנוצרי, ורחובות עירנו לרבות הלילות ועניו המכונית במוצא מקום המוכן לפור עניות-יוכיהו!

משופראדשופרא! התיכח — של שירה — הראויח להתכבד... ותהלה לאל ישתבח! גם הפרובלימה הקשה שעמדו עליה חכמינו בזמן האחרון ושברו את מוחם ממש, נפתרה אף היא כוף כוף, לא ע"י פרופ' איינשטיין ולא ע"י פרופ' ויצמן, ובשבוע זה זכינו ב"ה לבשורה טובה במודעות "דאר-היום":

The Amusement Problem is solved! כלומר: שאלת התענוגים בארץ ישראל נכנסה ע"י חברת ה Jazz Band — הצי תריסור של הודים-שחורים המנגנים: "הודו לבריסטול כי טוב!" בצלצלי-שמע ובצלצלי-תרועה, וקולם הולך ונשמע מהודו ועד כוש... בקצור, הילולא והינגא, ששון ושמחה בחוצות ירושלם עיה"ס, כמיט "כריד הקטנה" להבדיל... לקיים מה שנאמר: "אז ימלא שחוק פיננו ולשוננו רנה"?

ועדיין אומרים כי יש משר בר בארץ! וסניף-המערכת שלנו ביפו ע"י מר דרור — לעומת סניף "הארץ" בעירנו ע"י מר שחר — קבל עליו את ה"טורח" להדר "אנקטה" שלמה על המשבר עם ארבעיקושיות של ההגדה ואני ר' עומות יאני ב"ה לא ממנהלי הבנקים ולא מהשוכבי המוחרים והחקלאים המ... אני אומר לכם, תלמידי הנקרים... המשבר הזה בארצנו לא

בא אלא ע"י בני נים החדשים, והמרכז המסחרי בת"א שבלע יותר ממאתים אלף יוכיה! עברתי ב"ה בארץ מרו ועד באר' שבע — לא ב"ארצנו" היבשה של זוטא ולא ב"ארץ ישראל" הפוריה של פרס — וראיתי כי העיר הכי מאושרה בארץ שאין בה משבר היא לא תל-אביב ולא תל-פיות, לא תל בנימן ולא תל צור, אלא דוקא — תל-צפת!... וכל כד למה — מחמת שלא בנו בה אפילו בית אחד. ועתידה היא אסירצה השם ואם ירצו גם מנהלי הבנק "שלנו", לפרח ולצמח ממש כחברו... *

ומכיון שאנו מדברים על המשבר-יסלח לי מר-דרור שאני נכנס לגבולו — נזכרתי "במשביר" שהחל לתת טחורה למורים ולפסידים ואפילו למנהלים נגד פת סאו ת... דודה אחת זקנה וחכמה היתה לי, והיא —עליה השלום — היתה מקשה תמיד על סדרי העולם וטוענת על כביכול שלא סדר במחילה את עלמנו כדבעי: "כיצד? היתה אומרת ומחזיקה בסנטרה כגבר — לגביר עצום מקיפין בשטר ונותנים סחורה נגד פתקאות, ומעני קבצו דורשים דוקא מזומנים! עפ"י השכל ועפ"י היושר — היא אומרת — הרי צריך להיות ממש החיפד: הגביר שיש לו כסף אינו הולך לשלם במזומנים, טכיו, ותקליפין ועני-דלפון שאין לו כלום, צריך לתת פתקאות... אלא מאי? שמה יתרושש

העשיר וישאר ע"ז בלא כסף? — יש לו כרירה, היא אומרת, אחר כך לתת גם הו א פתקאות... הכל, חבל שנפטרה דודתי ז"ל לפני זמנה, שהיתה יכולה לפתר עכשיו את שאלת המשבר, המשביר והתשבורת בהנהלה הציונית שלנו... **#

בסכנת-נפשות ממש נכנסתי לתיאטרון "ציון" כדי לשמע את נאומו של ויצמן. לא זכיתי, כמובן, לקבל כרטיס כניסה ככל האנשים ה"חשובים" בעירנו, וע"כ התסדמתי מבעוד יום ובלא סעודת הצהרים רצתי אל התיאטרון "ציון" בלא נשמה ממש ויחד עם כל המהנה הכבד, זריון ומקדימיו, זכר ונסבה, צרנו על האולם שהיה סגור ומסוגר כיריהו בשעתה, התפללנו כינחה וגם מעריב ולמדנו פרק משניות: "מאיכתי נכנסים כל הקהל אל האולם? — משעת צאת הכוכבים ופירש"י: משעת צאת הנשמה... *

לסוף גפלתי על המצאה: התגנבתי אל הדלת אשר מאחורי הבית, ובשעה שהשוטר שלנו כבד אשה אחת בפסוקים-דוסים ויהודי פשוט בגלג' הלוצים, וגם אוסישקין בכבודו ובעצמו וכל חבריו חזרו לביתם — נגשתי אל השוטר ולהשתי לו באזנו כי אני ממקורכי המזכירים של הועד-הלאומי ובראש מורה נכנסתי ועליתי ישר על הבמה, בין כל פקידיו ועד הצירים שישבו והביטו מגבה

על הקהל "הנכבד" המתעלה מרב דוחס... ובשעה שעמד ויצמן על יד תמונתו של הרצל וגדונו נחד מימש גם צחת צמא מרב צעקות אל הקהל הרועש, זכרתי את אבותינו הוקנים בימי הבית השני שכבו בזכרם עוד את הבית-הראשון... זכרתי, בכנסיה הששית בבול, כשנתערר ררה פתאם שאלת אוגנדה וקמה אנדרלמוסיה באולם, וכל גדולינו כולפסוג, בוגדהימר וחזקו נודדו בעצמו דפקו על השלחן — כו"ד טהון עכשיו — ער כדי שבידת הפטוש ממש — עד שהופיע הרצל על הבמה, הרים את ידו בלי אמר ובלי דברים, ומיד קמה הסערה לדממה... כשגמר כנהיגנו הגדול ד"ר ויצמן את נאומו-הכסף שלו ישב ואכל תפוחי זהב לקיים מה שנאמר: "תפוחי זהב במשכיות כסף"... וכששמעתי מחיאות-כפים רועשות ואלפי ידים מקשקשות זו בזו מרב התפעלות, עלו על זכרוני דברי ולפון ז"ל שאמר פעם בנאומו לקהל: "עד שאתם נושאים ידיכם למחיות, מוטב שתכניסו אותן לתוך כיסכם לתרומות"... *

היום למצרים? ובשעת כיעשה הראיתי לו את התלגרם בגליון "הארץ". — איזה מצרים? — הוא צועק מר למשקפיו — עיניך הרואות כי הנני בירושלם? — אי אפשר! — עינתי לו בבקשה עתון השוב שכזה לא ישקר... אגב שמעתי כי העתון הזה עשיר והעתיק את דירתו לתל-אביב... קצת יותר לאמריקה... ובקרוכ יפוע ב כשם "הארץ"...

זמרי דברי במצרים, נזכרתי במשעה יפ שקרה בירושלם לפני יום או יומים... הלזין אחד יש בעירנו שפוראים לו כלשון סני-נהור בשם "בולשביק". שם, "בבית", — הוא אומר — כלומר ברוסיה, היה בעל בית חשוב ונהל עסקים גדולים, כנהוג, אלא שעכשיו בא"י, כיון שדחקה אותו השעה נעשה "לשר-המשקים" בעירנו. דהיינו כיצד? — קנה לו מיחם בהלויאה והעמיד אותו בשותפות בבית המכבסה אשר למול ועד הצירים, והוא מכבד את כל שכניו הפוהדים, ההנונים והפקידים בכוסות תנ וסוכר והם מצדם מכבדים אותו בחצי גרוש לכל כוס... זהו, כלומר המשרת שלי, נע נורו מירושלם — נושא בידו מעין מכונת של פח וישלש כוסות בתובה וחוזר יום יום

היום למצרים? ובשעת כיעשה הראיתי לו את התלגרם בגליון "הארץ". — איזה מצרים? — הוא צועק מר למשקפיו — עיניך הרואות כי הנני בירושלם? — אי אפשר! — עינתי לו בבקשה עתון השוב שכזה לא ישקר... אגב שמעתי כי העתון הזה עשיר והעתיק את דירתו לתל-אביב... קצת יותר לאמריקה... ובקרוכ יפוע ב כשם "הארץ"...

זמרי דברי במצרים, נזכרתי במשעה יפ שקרה בירושלם לפני יום או יומים... הלזין אחד יש בעירנו שפוראים לו כלשון סני-נהור בשם "בולשביק". שם, "בבית", — הוא אומר — כלומר ברוסיה, היה בעל בית חשוב ונהל עסקים גדולים, כנהוג, אלא שעכשיו בא"י, כיון שדחקה אותו השעה נעשה "לשר-המשקים" בעירנו. דהיינו כיצד? — קנה לו מיחם בהלויאה והעמיד אותו בשותפות בבית המכבסה אשר למול ועד הצירים, והוא מכבד את כל שכניו הפוהדים, ההנונים והפקידים בכוסות תנ וסוכר והם מצדם מכבדים אותו בחצי גרוש לכל כוס... זהו, כלומר המשרת שלי, נע נורו מירושלם — נושא בידו מעין מכונת של פח וישלש כוסות בתובה וחוזר יום יום

שלום עליכם! אמרתי לה הן הגעת

היום למצרים? ובשעת כיעשה הראיתי לו את התלגרם בגליון "הארץ". — איזה מצרים? — הוא צועק מר למשקפיו — עיניך הרואות כי הנני בירושלם? — אי אפשר! — עינתי לו בבקשה עתון השוב שכזה לא ישקר... אגב שמעתי כי העתון הזה עשיר והעתיק את דירתו לתל-אביב... קצת יותר לאמריקה... ובקרוכ יפוע ב כשם "הארץ"...

ע"א מענינאדיומא על הגיו ועל דברים אחרים...
אמר לו הסופר: עליך למסר את זה למר "עזמות".

— איזה עזמות? — ענה בעל-הגימטר "איזה עזמות? איני יודע! מה? לא ידעת?..." אי"ה בשבת-קדש זו יקרא את הגימטראיות במאמר שלי...

ואני חשבתני תמיד ועד היום הזה לתוכי כי "עזמות" — זה אני, וגם הפלוגית שלי שתחיל האמינה כי זה אני ולא אחר וגם אתם חייבתם עד כה בטעות, במחילה...

אכן נודע הדבר!

אגב ספר לי סופרנו הזקן מעשה אחר באשת הסופר בוקי-בוניגלי (ד"ר קצנלנסון מליבווי) שפנתה פעם ברוסיה אל אחד מאורחיה ובקשה כיאתו להגיש לה את גליון העתון הרוסי "יעוורייסקי גאועט" כדי לקרא את הירכתון של בעלה.

— סליחה, גברתי, — העיר הצעיר בבטחה — הפיליטון הזה הוא שלי ושמי חספרותי בוקי-בוניגלי...

— סליחה, אדוני — ענתה הגברת בתמהון — כמדומני שכבודו טועה... שם הצעיר היה — בייליץ.

והגברת חמדה בן-יהודה יודעת לכפר מעשיה אחרת בצעיר צפתי "משכיל" שבא

ועליך בית בן-יהודה לכל הפחות עליכם לדבר עברית...
ולא רק מפני הגויים והסירי אומות העולם, אלא גם מפני עוללים ויונקים יסדת עו".

בשכוב החולף עמדה קבוצת סופרים ומורים עברים אהדים לפני חנותו של קראמר תחת הנחלתו של השמשוני, מול גן העיר, ודברו ביניהם, כמובן, זר גו... באותה שעה עברה לפניו ילדה כבת 8 מתלמידות ביה"ס, נגשה אליהם ואמרה בקולה המצפ"צ: "סליחה, אדוני, למה אתם לא מדברים עברית?"

ותלמידו מחיפה כותב לי כי בבית הכנסת של הטכניקום שרב המתפללים הם אשכנזים ורק שלשה מהם ספרדים, ככרו בכ"ז בשבת "מוקץ" את הסוחר הנכבד הזקן מעדת הספרדים ר' י. ל. בקריאת הפרשת. כשהגיע לפסוק: "אולי משנה הוא" נדמה לו רגע כי נפלה טעות באחת התיבות והקריאה פסולה. מיד נטל את החומש, עיין בו וכשראה כי הכל נכון קרא בערבית: "מאזבוט" בשל-שלט וחזר לקריאתו בספר.

ואני אמרתי לכם תמיד שאין סודות אצלנו.

הנה בשכוב זה ספר לי מר מרדכי בן-הלל הכהן מעשה ביהודי אדמוני אחד שנטפל אליו ברחוב ולחש לו כמה גימטראיות שחמ"ט

בשכיל ה"אופיריטה העברית" שלנו, לא בדוי הלילה כ"הרקולים", אלא מן החיים היום-יומיים שלנו, המלאים ב"ה"פארסים" באלה המתחננים ממש לפני סופרינו ומשחקינו לאסעב...

ואם מעט לכם זה, אספר לכם עוד "פארס" אחר אמתי, אך לא מירושלם ולא ממצרים אלא דוקא מ-סטבול...

השיך עבדולקאדיר כי שחזר זה עכשיו ממשלחתו בקושטא מספר — כך אומרים — כי לאחר שעמדה המשלחת שלהם לפני עזמת פחה והציעה לפניו ע"א האיהוד האישלמי, כידוע, זעה וענה להם בתורקית:

"היידא, סיקטיר, האיון ערבלר" כלומר: גשו הלאה בוגדים! או כשבאו האנגליו לארצכם גרשתם אותנו ככלבים ועכשיו אתם באים אלינו לשט איחוד? — היידא! יאללה!"

ועכשיו לא "פארסים" אלא "טרגידיות" קטנות שלנו:

בשעת החלויה של אליעזר בן-יהודה ז"ל עמדו שני שוטרים עברים על יד הפתח ודברו ביניהם, כמובן, רוסית... באותה שעה עברו שני פרופיסורים נוצרים, מהמכון המחקרי האמריקני בירושלם, שבאו לחלק למנוח את הכבוד האחרון, נגש אחד מתם אל שני השוטרים ופנה אליהם בעברית צחה לאמר: "סליחה, רבותי, בשעה כזו

על פתחי לקוחותיו.

בשכוב זה שלח אותו אדוני לועד הצירים כדי לגבות 5 גרוש וחצי בעד 11 כוסות תה. כיון שנכנס למסדרון הארוך תעה בדרך ולא מצא עוד את החדר הנכון. הוא עבר מטיש ועד קיש והנה עסק ביש — אומר לו כל איש: "מאסארי מאפיש". פנה לפיק אך לריק, לשפרונצק — וקבל פסק אין אף פתק... עד שהופיע לפניו אחד המשרתים, לבוש בגדי שרד ולו כפתורים נוצרים, ומשכו לקחה מנהל המשרד הזמין אותו באדיבות לשבת, נטל גליון ירוק ואת ה"פונד טיורפן" בידו, שאל לשמו, לשם אביו ואמו, למלאכתו ולמקום מולדתו. לשנותיו ולבנותיו, ורשם הכל על הגליון הנער הנורו'י יושב בנדחם באביט פעם אל המשרת השוטר ופעם אל הפקיד, עד שקם המנהל, רמו לו באצבעו לגשת ואמר לו: "חתום" — אה"כ קפל את הגליון הירוק, הושיט לנער המשרת ואמר לו: "ועכשיו כע למצרים!"

— איזה מצרים? — קרא הנער בתמהון — בשכיל חמשה גרוש וחצי עלי לנסוע למצרים?!

לסוף נתגלה הדבר כי נפלה כאן טעות והמשרת הכנים להדרה-המנהל את הנער הנורו'י במקום יהודי אחר שעמד חמסכו, במסדרון הארוך וזכה לתורו כדי לקבל תעודת מסע למצרים...

הנה לכם "פארס" (farces) יפה

עז מות